

από την Πόλυ Μηλιώρη

Ενώπιος ενώπιω

Παραμονές Χριστουγέννων, φίλες μου, που γράφω τούτες τις προσωπικές γραμμές, του χρονογραφήματος. Γι' αυτό και ακόμα πιο προσωπικές θα είναι σήμερα. Καθώς, όσο αυξάνεται ο εμπορικός ακός των ημερών, τόσο η σκέψη μαζεύεται στον εαυτό της.

Πράγματι μοιάζει καταφύγιο η ιδιωτικότητα αυτές τις μέρες. Αποενοχοποιημένο μάλιστα καταφύγιο, αφού η ανάμειξη με τα κοινά που τόσο υμνήσαμε, τόσο προωθήσαμε και προωθούμε από τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, καταλήγει να σημαίνει συγνωσιμό στα μαγαζιά, ανταγωνισμό στην κατανάλωση, πλαστική διασκέδαση σε νυχτερινά κέντρα, στερεότυπα δώρα. Μακριά από μένα η παραίτηση απ' τον αγώνα της γυναίκας να συμμετέχει ισότιμα στην πολιτική και κοινωνική ζωή του τόπου. Απλώς, μέσ' στο διάλειμμα των εορτών, προτείνω μια «οπισθοδρόμηση». Προτείνω την επιστροφή στο σπίτι.

Επιστρατεύοντας όλα εκείνα τα επιχειρήματα που αναπτύσσαμε επί δεκαετίες οι φεμινίστριες των αγωνιστικών καιρών, θέλω να σας μιλήσω σήμερα για την γυναίκα που αγαπήσαμε. Την γυναίκα που συχνά θρηνούμε, μα που μπορούμε να την αναστήσουμε:

Μιλούσαμε ή δε μιλούσαμε για την γυναικεία οπτική, για την γυναικεία κουλτούρα; Για την ευαισθησία και την αλληλεγγύη, που το φύλο μας, αποκλεισμένο από τις εξουσιαστικές δομές, είχε τουλάχιστον την τύχη να διατηρεί; Για τέτοιες αρετές μιλούσαμε οπωσδήποτε. Κι αυτές θέλαμε να μπολιάσουμε στην κοινωνία

των ανθρώπων, έτσι και καταφέρναμε να μπούμε στο πολιτικό γίγνεσθαι. Τα ημερολόγια που θα ανοίξουμε οσονούπω, υπενθυμίζουν πως διανύουμε κιάλας τον πέμπτο χρόνο του 21ου αιώνα. Και ανεξάρτητα από τη γκρίνια για τις ατελείς νομοθετικές προσαρμογές, για τη συχνά επιμένουσα αγκυλωμένη νοοτροπία, για την οπωσδήποτε υποχωρημένη αγωνιστικότητα, είναι εύκολο, νομίζω, να παραδεχτούμε την πρόοδο που έχουμε πετύχει στο δρόμο της ισότητας. Θα πρότεινα μάλιστα, τη γκρίνια να τη στρίψουμε για λίγο προς τους εαυτούς μας. Στους επιτυχημένους εαυτούς μας. Στις γυναίκες που γίναμε βγαίνοντας στο επάγγελμα, στη μόρφωση, στην πολιτική, στην ελεύθερη σεξουαλικότητα.

Τι πρόσωπα βλέπουμε στους καθρέφτες μας, όταν πρωί-πρωί παίρνουμε το δρόμο για τη δουλειά μας, αγαπητές μου φίλες; Και διάλεξα επίτηδες να απευθυνθώ σε όσες από μας έχουν δουλειές, προκειμένου να επισημάνω την υποχώρηση της αλληλεγγύης. Γιατί το ξέρουμε: Υπ' αριθμόν ένα κοινωνικό πρόβλημα στις μέρες μας, η ανεργία. Ξέρουμε επίσης, ότι η ανεργία, συνεχίζοντας τις διακρίσεις, χτυπάει ιδιαίτερα τον γυναικείο πληθυσμό. Όσες λοιπόν έχετε τις δουλειές σας, θα έπρεπε, νομίζω, ν' απαντήσετε. Βλέπετε στον καθρέφτη σας πρωί - πρωί ένα πρόσωπο που σκέφτεται τους άλλους; Βλέπετε έστω ένα πρόσωπο χαρούμενο γιατί είναι τυχερό; Ένα πρόσωπο που συνειδητοποιεί την ευτυχία του, ώστε να έχει τη δυνατότητα να επιθυμήσει αυτή την ευτυχία και για τους άλλους.

Πολύ φοβάμαι, πως αυτό που συ-

ναντάτε στον καθρέφτη το πρωί, είναι ένα πρόσωπο σφιγμένο κι αλαζονικό. Ένα πρόσωπο φτωχό, κι ας είναι χρυσωμένο από το μακιγιάζ του στελέχους των επιχειρήσεων, ή του ανώτερου - επιτέλους! - δημόσιου υπάλληλου, ή του ελεύθερου επαγγελματία με δικό του - κι όχι του συζύγου, διάολε - φορολογικό μητρώο. Φοβάμαι πως κι εσείς φοβάστε ότι χάσαμε την θηλυκότητά μας. Μια θηλυκότητα, που αρνιόμασταν να την κατονομάσουμε έτσι, μήπως και τη ρίχναμε στο μολυσμένο καζάνι της αντρικής φρασεολογίας. Γιατί βέβαια συμφωνώ. Πολύ καλά θυμάμαι πως «θηλυκότητα» οριζόταν τότε - κάποτε, όταν μιλούσαμε σε ημερίδες κι έξω από ημερίδες για την ταυτότητά μας - το συνοθύλευμα των «αρετών» που εξυπηρετούσαν τον άντρα: Η φυσική και τεχνητή ομορφιά· η υποτακτικότητα· η υπομονή· η αναγνώριση του φύλου μας ως δεύτερου, από μας τις ίδιες. Έτσι, εκείνες τις μεγάλες πανανθρώπινες αρετές - την ανοχή, την κατανόηση και, επαναλαμβάνω, την αλληλεγγύη - τις ονομάζαμε «γυναικείες αξίες».

Και να, που στο κατώφλι του 2005, βρισκόμαστε τα ηρωικά μπροστά σε πρόσωπα που είναι θηλυκά, μα που δεν είναι γυναικεία. Λέω λοιπόν, μήπως και είναι ευκαιρία. Μήπως κι αυτές τις λίγες αργίες που μας πέφτουν φέτος, δεν τις περάσουμε στον ανταγωνισμό της αγοράς. Μα μήπως επιστρέψουμε στο σπίτι, με την βαθύτερη και πιο ζεστή του έννοια: Στον εαυτό μας.